

Herdenking overlijden van de heer Fortuyn

© M. Sablerolle – Gouda

voorzitter de bij wet voorgeschreven verklaring en belofte afleggen.

De **voorzitter**: Ik wens u allen zeer veel geluk met uw benoeming.

Aan de orde is **de herdenking naar aanleiding van het overlijden van de heer W.S.P. Fortuijn**.

De **tijdelijke voorzitter**: Waarde medeleden, vandaag had een feestdag moeten zijn voor de nieuwe leden die werden gekozen op de Lijst Pim Fortuyn. Lijstaanvoerder en naamgever Fortuyn had de overwinning van zijn partij vandaag beklonken door als lid van de Tweede Kamer beëdigd te worden. De overwinning had hem zoet gesmaakt. Het zou op zijn gezicht af te lezen zijn geweest, want Pim Fortuyn verborg zijn emoties niet. Boosheid was bij hem echte boosheid. Verontwaardiging kon van zijn gezicht afspatten. Maar ook tevredenheid en blijdschap waren goed te zien. Wij kunnen ons allemaal de licht ironische glimlach voorstellen waarmee hij hier met zijn geestverwanten zijn entree had gemaakt. Het is helaas allemaal heel anders gegaan.

Nooit eerder werd Nederland zo opgeschrikt door het ergste dat een parlementaire democratie kan overkomen: dat moorddadig geweld

een einde maakt aan het vrije woord. Niet alleen kwam er een abrupt einde aan het leven van een levenslustig mens. Het was ook een onheilspellend signaal dat geweld in de plaats kan treden van het politieke debat. Daarbij mogen wij ons nooit neerleggen. De gewelddadige dood van een politicus, midden in zijn verkiezingscampagne nog wel, is vandaag de dag binnen tien minuten niet alleen in Nederland, maar in de hele wereld te zien. Dat óók geeft deze daad zoveel impact. En zeker als het hier, in Nederland gebeurt, een land waar de politieke tegenstellingen weliswaar rond de verkiezingen uitvergroot lijken te worden, maar waar men elkaar alleen met woorden en dan ook nog vaak op tamelijk vriendelijke en soms omfloerste toon bestreed.

De afgelopen campagne was wel harder dan wij sinds jaren gewend waren. En dat lag zeker niet alleen aan Pim Fortuyn. Ook andere partijen konden er wat van. Veel deelnemers hielden van het debat op het scherpst van de snede, Fortuyn niet in de laatste plaats. Pim Fortuyn hield wel van onomfloerste duidelijkheid. Het kost geen moeite daarvan pagina's voorbeelden te geven uit zijn boeken en de honderden columns die hij vanaf 1994 in Elsevier schreef. Altijd met een pakkende kop als "Verzorgingsstaat rijp voor de sloop" of "Meneer

niks aan het bewind". Fortuyn gaf graag lik op stuk en hij voelde zich daarbij vaak een tolk van wat hij zelf ook zag als de "zwijgende meerderheid".

Zeker na de gemeenteraadsverkiezingen wilden velen het debat met Fortuyn aangaan. Dat zal de komende tijd hier, in deze Kamer, met de leden van de LPF-fractie gebeuren, want ook na de gewelddadige dood van Pim Fortuyn moet het weer om de inhoud gaan. Daarmee gaan wij niet over tot de orde van de dag, maar we moeten wel weer orde in de dag brengen. Nederland is een open democratie, waar politici aanraakbare mensen zijn die niet op afstand van de kiezers en zwaar beveiligd door het land trekken, en waar mensen op ieder moment durven te zeggen wat zij denken. Dat moet absoluut zo blijven! Alle politieke partijen, alle fracties hebben daarbij een zware verantwoordelijkheid. Wij rekenen daarbij op elkaar. Wij moeten samen als nieuwe leden van de Tweede Kamer, als medewetgever en kritisch volger van het kabinet, onze verantwoordelijkheid invullen en waarmaken. Dat vraagt om begrip voor en inzicht in elkaars standpunten zonder de verschillen in opvatting te verdoezelen.

Het is intriest dat op 6 mei jongstleden de vele talenten van Pim Fortuyn werden kapot geschoten en dat hij daardoor die talenten nooit hier, in deze Kamer, zal kunnen inzetten.

Ik wil eindigen met een kort gedicht van Bertus Aafjes.

Muurbloem

Er zijn vele wegen,
maar de juiste weg
is de weg ertegen;
niet de weg eronder,
dat is onderkruiperij;
niet de weg erover
dat is pluimstrijkerij,
maar de weg ertegen,
tegen alle wegen in
en dat is van de wijsheid
nog maar het begin.

Het woord is aan de minister-president.

Minister **Kok**: Vandaag had Pim Fortuyn hier beëdigd moeten zijn. Hij zou in een van de 150 blauwe Kamerzetels hebben plaatsgenomen als fractievoorzitter van een schare politieke geestverwanten, met een

Tijdelijke voorzitter

mandaat van de kiezer en met de opdracht om woorden die velen aanspraken en aanspreken, om te zetten in herkenbare daden. Zo zou het gegaan moeten zijn. Een niet te begrijpen moord in Hilversum in de vroege avond van 6 mei maakte een eind aan zijn leven. Het gruwelijke gebeuren daar druist in tegen alles wat ons heilig is en heilig moet zijn. Met verbijstering en ontzetting heeft onze bevolking op de moord gereageerd. Er viel een zware schaduw over Nederland. Emoties kwamen los op een schaal zoals wij in ons land nauwelijks eerder hebben gezien. Rouw duurt voort tot op de dag van vandaag.

De gewelddadige dood van Pim Fortuyn heeft ook een slag toegebracht aan onze democratische rechtsstaat. Politieke tegenstellingen zijn een wezenskenmerk van elke democratie. Daarbij hoort geen geweld of dreiging met geweld; daarbij hoort debat. Debat dat ook Pim Fortuyn met verve heeft gevoerd, een debat, als het moet, op het scherp van de snede, maar altijd met respect voor elkaar, respect voor het gesproken en geschreven woord en respect ook voor het antwoord daarop. Zo is het debat gevoerd en zo moeten wij het ook blijven voeren.

Woede en verslagenheid hebben sinds de zesde mei om voorrang gestreden, maar wij mogen ons niet van de wijs laten brengen en wij laten ons niet van de wijs brengen. Bruut geweld mag het nooit winnen van de werking van onze democratie. De familie van Pim Fortuyn en het overgrote deel van zijn politieke geestverwanten hebben met mij direct na de moord opgeroepen tot een waardige reactie en het bewaren van kalmte. Het is goed om vast te stellen dat waardigheid de afgelopen weken inderdaad de boventoon heeft gevoerd.

Vandaag is de nieuwe Tweede Kamer geïnstalleerd, het hoogste gezagsorgaan in ons staatsbestel. De vorming van een nieuw kabinet is gestart. De man die ruim 1,3 miljoen stemmen vergaarde, is er niet bij. 26 politieke geestverwanten zijn er wel. Zij zagen een inspirator en leidsman weggerukt uit hun midden. Voor hen en de vele anderen die Pim Fortuyn nastaan, is vandaag waarschijnlijk juist een dag die in het teken staat van wat had kunnen en moeten zijn.

Namens de regering wil ik tijdens deze eerste zitting van de nieuw

gekozen Tweede Kamer nogmaals mijn medeleven betuigen aan allen die Pim Fortuyn dierbaar waren, zijn familieleden, zijn vrienden en zijn geestverwanten. Wij herdenken de overledene met intense betrokkenheid.

De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.

De vergadering wordt van 13.30 uur tot 14.15 uur geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:
- **de ontwerpprofielschets nieuwe voorzitter (28285).**

De **tijdelijke voorzitter**: De "oude" Kamer heeft een concept vastgesteld voor de profielschets van de nieuwe voorzitter (28285), overeenkomstig het voorstel van het toenmalige Presidium. Hiermee is toepassing gegeven aan artikel 4 van het Reglement van orde. Aangezien de leden van het toenmalige Presidium deze functie nu niet meer hebben en aangezien er nog geen nieuw Presidium van de nieuwgekozen Kamer is, zal er niemand achter de regeringstafel kunnen zitten om het concept te verdedigen of vragen daarover te beantwoorden. Het is niet anders. Dat betekent dat wij dit eerste debat in de nieuwe Kamer op buitengewoon vernieuwende wijze beginnen, omdat het een debat zal zijn van en tussen de woordvoerders.

De beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Kant** (SP): Mijnheer de voorzitter. Het is inderdaad een unieke gebeurtenis dat wij hier het debat voeren met elkaar terwijl het vak K leeg is, maar het is ook een debat dat vooral onszelf, zo lijkt mij, aangaat. Wat dat betreft is er geen enkel probleem.

Met enige verbazing heb ik de afgelopen week weer de berichten rondom het voorzitterschap gevolgd: verbazing over berichten over claims op de post; verbazing over claims en het daarvan afzien omdat een bepaalde partij al ergens anders een politieke functie heeft, en verbazing over fracties die zeggen er recht op te hebben of over fracties die zeggen het een andere partij te gunnen. Dat zijn woorden die volgens mij niet passen bij de procedure die wij

zouden moeten voeren, als het gaat om het kiezen van onze voorzitter. Ik kreeg even het idee: gaan wij nu gewoon op de oude voet verder? Is er nu, zelfs na deze toch wel bijzondere verkiezingen, op dat terrein helemaal niets veranderd? Partijpolitieke benoemingen, het claimen van functies, achterkamertjes: daar moeten wij nu toch definitief van af.

U weet, voorzitter, dat de SP dit al heel lang vindt, ook als het gaat om de post van het voorzitterschap van de Tweede Kamer. Dat is ook de reden waarom in 1996 onze toenmalige en ook huidige fractieleider Jan Marijnissen de discussie over die procedure heeft geopend in deze Kamer. Daar waren drie redenen voor, allereerst omdat het tot dan toe heel vaak een discussie was in achterkamertjes. De tweede reden was dat de benoeming van de voorzitter een partijpolitieke achtergrond had; er werd tot dan toe altijd de relatie gelegd met het voorzitterschap van de Eerste Kamer en het vice-presidentschap van de Raad van State. Een derde reden was dat een belangrijk deel van de Tweede Kamer daardoor buitenspel staat, als het gaat om het kiezen van haar eigen voorzitter.

Ik wil graag uit dat debat een citaat voorlezen van Jan Marijnissen. Hij heeft in dat debat gezegd hoe hij, idealiter, in de toekomst het verkiezen van de voorzitter van de Tweede Kamer zag: "Dan zal het zo zijn dat mensen die zichzelf al dan niet op aandrang van anderen in volledige vrijheid kandidaat stellen, het zullen opnemen tegen andere kandidaten die eveneens denken over voldoende capaciteiten te beschikken. De Kamer zal dan in goede harmonie proberen een profielschets op te stellen. De kandidaten zullen zich presenteren en de leden vertellen over hun opvattingen over de rechten en de positie van het parlement, de manier waarop zij de vergaderingen willen leiden en de orde willen handhaven, de werkzaamheden zullen plannen en wat al niet. De leden zullen dan in volledige vrijheid, dus zonder dat er op hen druk wordt uitgeoefend door de fractie, stemmen op de kandidaat in wie zij het meest vertrouwen hebben."

Zo zag mijn fractievoorzitter het destijds idealiter. Ik heb dit citaat vier jaar geleden al voorgedragen, toen wij ook het debat hadden over de